

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van
bureau-onderzoek en grondboringen aan
de Valkstraat te Sneek, gemeente Sneek
(Fr.)**

H. Buitenhuis

ARC-Rapporten 2005-59

Groningen
22 juni 2005
ISSN 1574-6887

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Naar aanleiding van het voornemen om op een terrein tussen de Valkstraat en de Pampuskade te Sneek een nieuw appartementen-complex te bouwen, heeft BBF Bouwbedrijf Friesland aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht gegeven om op deze locatie een inventariserend archeologisch onderzoek uit te voeren. Daartoe is bureau-onderzoek uitgevoerd en zijn er op 25 mei 2005 grondboringen op het perceel verricht. De boringen zijn gezet door dr. H. Buitenhuis en drs.ing. G.J. de Roller

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzochte perceel is gelegen te Sneek, tussen de Valkstraat en Pampuskade, begrensd door de Sloepstraat (afb. 1, 2 en 3). Het perceel heeft een grootte van ca. 4200 m². Tijdens het onderzoek stonden er gebouwen op het terrein en was de bodem met beton en bestrating verhard.

1.3 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2005/119
Provincie	Fryslân
Gemeente	Sneek
Plaats	Sneek
Toponiem	Valkstraat
Kaartblad	100
Coördinaten	174.022/560.544
Periode	–
Type object	bebouwd perceel
Type bodem	klei en veen
Geomorfologie	mariene afzettingen

1.4 Doel van het onderzoek

Het inventariserend onderzoek heeft tot doel duidelijkheid te verschaffen over de bodemopbouw, de eventuele mate van bodemverstoring en een verwachting te geven van mogelijk aanwezige archeologisch waardevolle lagen.

1.5 Werkwijze

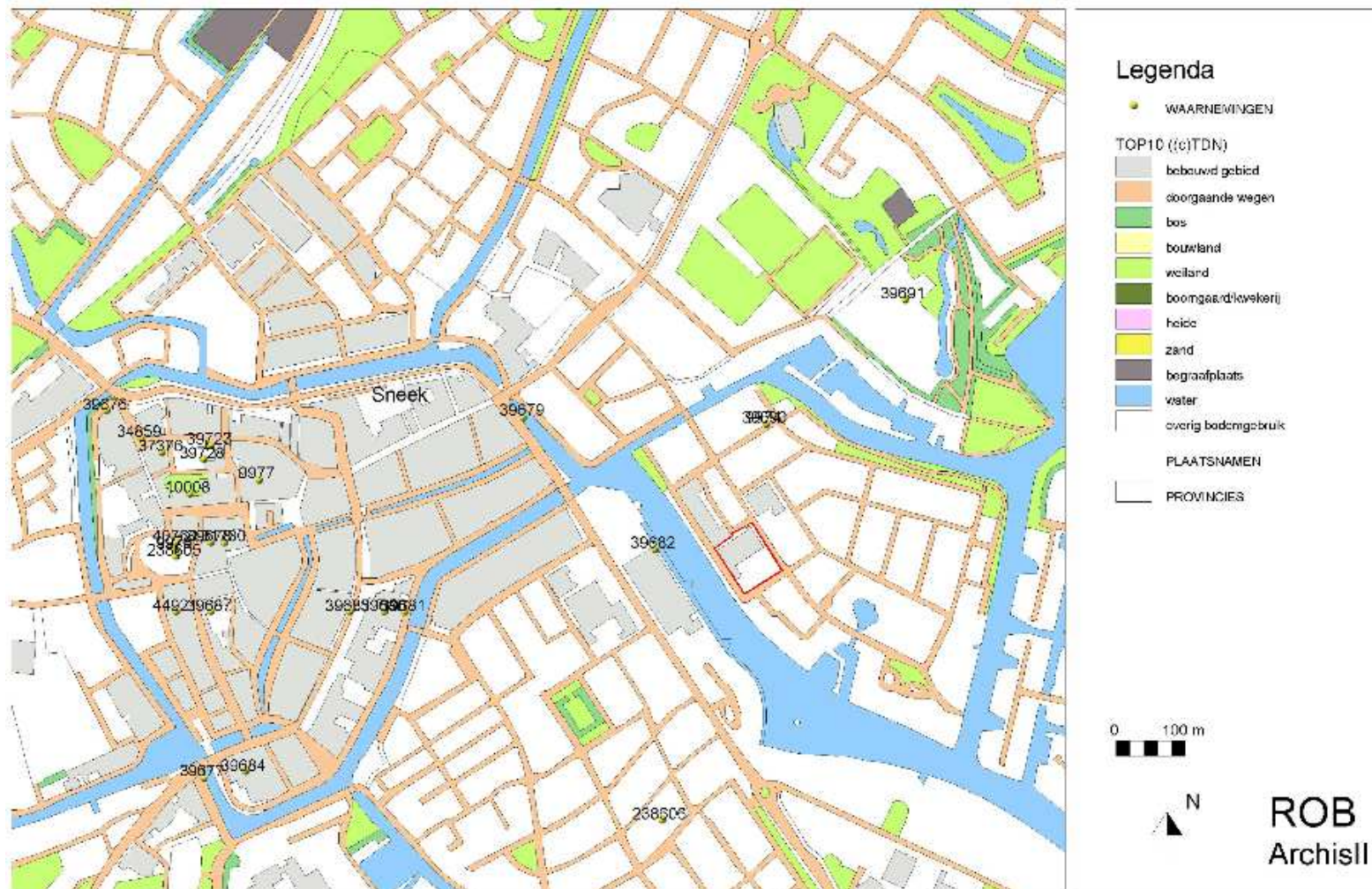
Voorafgaand aan het veldwerk is een bureaustudie gedaan waarbij gebruik is gemaakt van de Fryske Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE), de gegevens in Archis¹, de bodemkaart (1:50.000, blad 10) en de historische kaarten Kuiper (1866), Schotanus à Sterringa & Alting (1718) en de Minutenkaart van 1832 (www.woon omgeving.nl).

Voor het veldwerk is conform het voorlopige Programma van Eisen (PvE) van de Provincie Fryslân voor de Midden-Bronstijd–Middeleeuwen een karterend onderzoek 3 nodig. Hiertoe zijn op het onderzoeksterrein in totaal zes boringen gezet (afb. 3). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen.

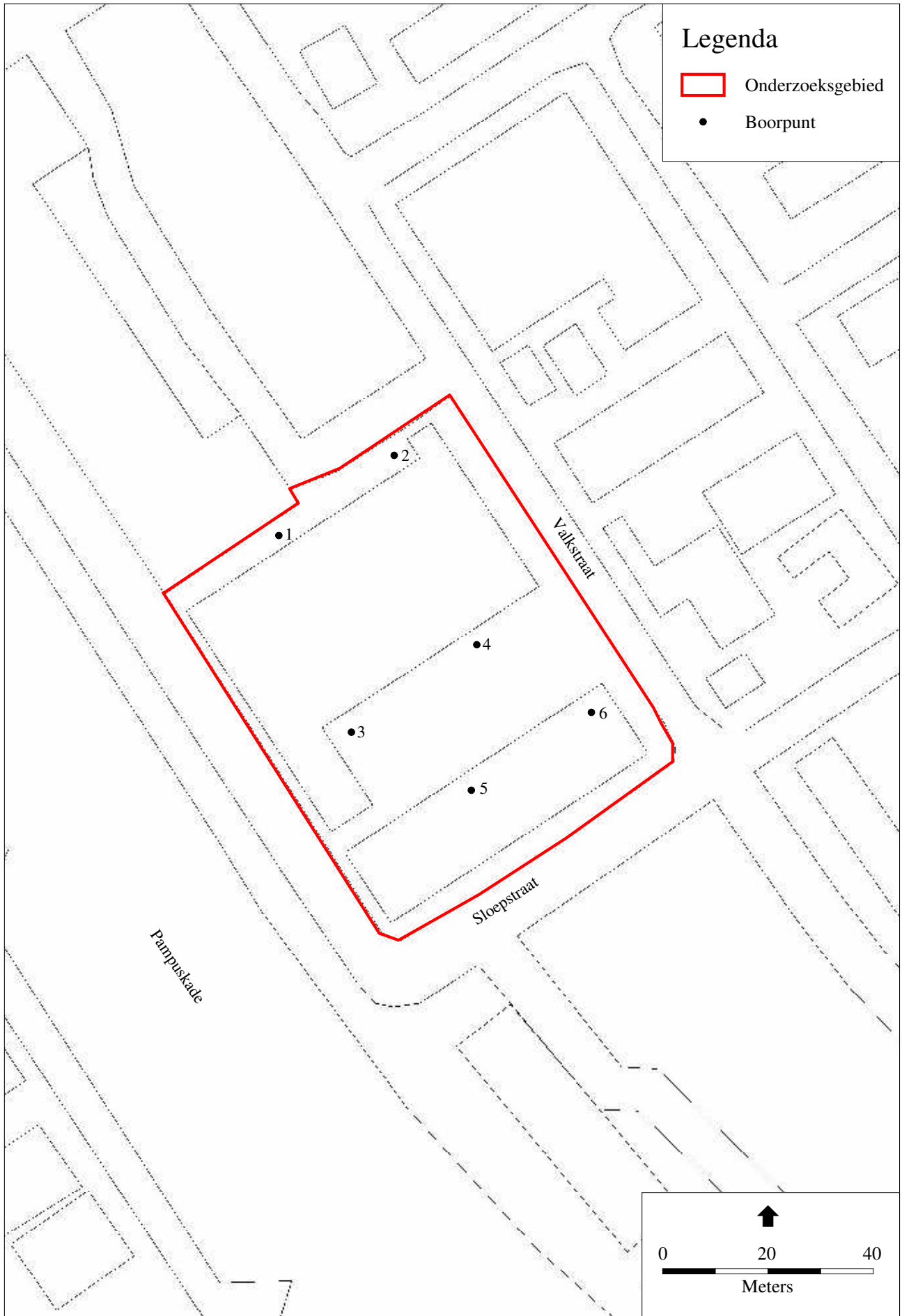
Er zijn zes boringen gezet op die plekken die toegankelijk waren. Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 8 cm, en een guts met een diameter van 4 cm voor de slappere lagen en om een goed beeld te krijgen van de verschillende bodemlagen.

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies zijn beschreven, volgens de NEN5104, en opgemeten. Vervolgens is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. Een oppervlakte-kartering was niet mogelijk omdat het terrein bebouwd en bestraat is.

¹Archeologische database van Nederland.

Afbeelding 2 Ligging van het onderzoeksterrein (in rood omkaderd) op de topografische kaart van Sneek met de nabij gelegen archeologische monumenten en waarnemingen. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis II, 06 juni 2005.

Afbeelding 3 Boorpunten op het onderzochte perceel te Sneek.

Afbeelding 4 Uitsnede van het Minutenplan van Sneek uit 1832. Het onderzochte perceel ligt bij de pijl. In het kadasterregister wordt het perceel (109) omschreven als weiland.

2 Resultaten

2.1 Bureau-onderzoek en geo-archeologische context

De FAMKE schrijft voor het onderzoeksgebied voor de periode Steentijd–Bronstijd geen onderzoek voor. Voor de periode Midden-Bronstijd–IJertijd wordt een karakterend onderzoek 3 voorgeschreven, bestaande uit minimaal drie boringen per hectare en zes per onderzoeksgebied.

Uit de gegevens in Archis blijkt dat ten noordwesten van het onderzoeksgebied de stadskern van Sneek ligt met vondsten uit de periode Late Middeleeuwen–Nieuwe Tijd. Deze kern is ontstaan in de 10e eeuw n. Chr. Opgravingen o.a. door het ARC aan de Oude Koemarkt in het centrum van Sneek (CAA.nr. 40760) hebben hier lagen uit deze periodes blootgelegd.

De bodemkaart (1:50.000 blad 10 Sneek) geeft voor het onderzoeksgebied geen gegevens, maar extrapolatie vanuit het omringende gebied maakt het waarschijnlijk dat het terrein bestaat uit mariene afzettingen (klei van de Formatie van Naaldwijk) op veenlagen (Formatie van Nieuwkoop).

De historische kaarten (zie boven) geven aan dat het onderzoeksgebied rond 1850 uit grasland en bouwland bestaat zonder bebouwing (afb. 4). Ook de Schotanus atlas geeft voor het gebied geen bebouwing weer.

Uit het bureau-onderzoek blijkt dat er in de directe omgeving van het terrein geen archeologische meldingen zijn gedaan. De dichtsbijzijnde vondst is van streepbandaardewerk (IJertijd tot Romeinse Tijd, nr. 38682) uit de Houkesloot ten noorden van het terrein, en resten van een laatmiddeleeuwse brug, gevonden bij bouwwerkzaamheden bij het Anthonius ziekenhuis. Het is daarom noodzakelijk om door middel van het booronderzoek duidelijkheid te krijgen over de juiste bodemopbouw, de mate van intactheid en eventueel aanwezige archeologisch interessante lagen.

2.2 Bodemopbouw

De bodemopbouw bestaat, van onder naar boven, uit (bijlage 1):

- 1 vanaf een diepte tot 70–90 cm beneden maaiveld rietveen, soms met enige kleilagen (Formatie van Nieuwkoop). Op een diepte van 170 cm is een laag van taaie klei aangetroffen.
- 2 op een diepte van ca. 40 cm beneden maaiveld is op het veen klei afgezet (Formatie van Naaldwijk). De overgang van het veen naar de klei is verstoord. In de klei zijn veel verspoelde veenresten gevonden.
- 3 op de klei is een bouwvoor gevonden van 20–40 cm dikte, bestaande uit opgebrachte grond en bouwzand.

2.3 Vondsten

Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Een oppervlaktekartering was niet mogelijk omdat het terrein is bebouwd.

3 Conclusies

Het booronderzoek toont aan dat het terrein bestaat uit veenafzettingen waarover, vermoedelijk door inbraak van de Middellzee in de Laat-Romeinse Tijd en Vroege Middeleeuwen, klei is afgezet. Deze kleiafzettingen hebben de bovenkant van het veen verstoord en ook de bovenkant van de kleiafzettingen zijn, vermoedelijk bij de bouw van de huidige opstallen, verstoord. Bij de boorpunten 2 en 6 is de verstoring dieper (165 tot 210 cm beneden maaiveld). Er zijn geen archeologische resten of lagen aangetroffen. Ook gezien het landgebruik volgens de historische kaarten is het onwaarschijnlijk dat zich hier nog archeologisch interessante lagen bevinden. Indien zij aanwezig waren, zijn zij nadien verstoord.

4 Aanbeveling

Uit de bodemopbouw van het onderzoeksterrein blijkt, dat er geen archeologisch interessante lagen aanwezig zijn. De top van de kleiafzettingen zouden resten uit de Middeleeuwen kunnen bevatten, maar de versturende activiteiten ten tijden van het gebruik als weiland, en de recente bouwactiviteiten hebben deze laag verstoord. Ook is de kans om resten van archeologie in de bovenkant van het veen aan te treffen (bijvoorbeeld als veenterp) zeer gering door de geconstateerde natuurlijke verstoringen. Tevens zijn er geen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is geen bezwaar voor de uitvoering van de voorgenomen bouwactiviteiten. Aanbevolen wordt het terrein vrij te geven. Indien toch archeologische overblijfselen worden aangetroffen, dient dit onverwijld te worden gemeld aan het bevoegd gezag, dr. G.J. de Langen, Provincie Friesland, afd. Ruimtelijke Plannen, postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden, tel: 058-2925925.

Literatuur

Kuyper, J., 1866. *Gemeente-Atlas van Nederland. Naar officieele bronnen bewerkt. Zevende deel, Friesland*. Leeuwarden.

Schotanus à Sterringa, B. & M. Alting, 1718. *Uitbeelding der heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen, als in haare XXX bijzondere grietenijen*. Leeuwarden.

Bijlage 1 Boorstaten

De afkortingen die in de tabel gebruikt worden:

FZ	zand	Kv3	klei, sterk weinig	Zs1	zand, zwak siltig
Ks1	klei, zwak siltig	Vk1	veen, zwak kleiig	h1	zwak humeus
Ks2	klei, matig siltig	Vk3	veen, sterk kleiig	h3	sterk humeus
Ks4	klei, uiterst siltig	Vm	veen, mineraalarm		
Kv1	klei, iets weinig	Vz3	veen, sterk zandig		

boring 1

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
20	FZ		scherp	lichtgrijsgeel	
40	Ks2		geleidelijk	zwartgrijs	licht zandig
70	Kv1		geleidelijk	zwart	
170	Vk1		scherp	bruinzwart	
200	Ks1			grijsblauw	

boring 2

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
70	FZ		geleidelijk	geelbruin	grof zand
210	FZ		scherp	grijs	geur van diesel!
255	Ks1		scherp	grijsblauw	
270	Vk1			bruin	

boring 3

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
40	FZ		scherp	lichtgeelgrijs	
50	Vz3		scherp	zwartgrijs	
70	Kv3		geleidelijk	bruinzwart	
170	Vm		scherp	zwartbruin	
230	Ks1		scherp	grijsblauw	
300	Vm			bruin	

boring 4

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
75	FZ		scherp	lichtgeelgrijs	
140	Vk3		scherp	donkerbruinzwart	
200	Ks1			grijsblauw	

boring 5

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
20	FZ		geleidelijk	grijsgeel	opgebracht
40	Zs1		geleidelijk	lichtzwartgrijs	opgebracht
70	Kv1	h3	scherp	zwart	vermoerd
75	Ks4		scherp	blauwgrijs	overspoeling
90	Kv1	h3	scherp	zwart	
150	Vk3		scherp	bruinzwart	afwisseling van veen en zavel
210	Vk1		scherp	zwartbruin	
225	Ks1	h1	scherp	lichtgrijs	
370	Vm			zwartbruin	rietveen

boring 6

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
35	FZ		scherp	bruingeel	
70	Ks1		scherp	grijsblauw	baksteen puin
165	Zs1		scherp	lichtwitgrijs	zeer fijn zand, opgebracht
230	Ks1		scherp	grijsblauw	iets verslagen veen
250	Vk1			donkergrijsbruin	
